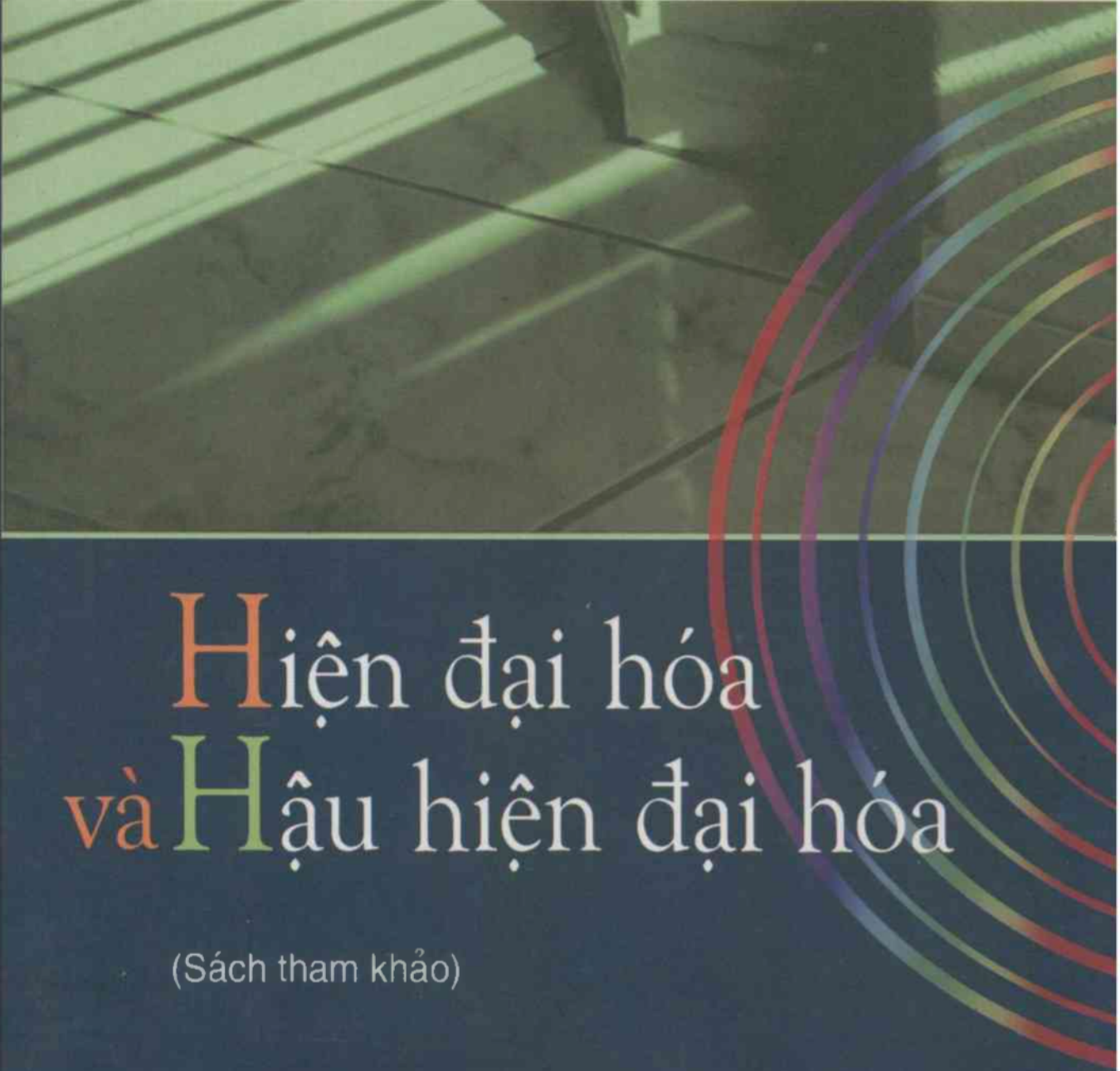

VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU CON NGƯỜI

Ronald Inglehart

Hiện đại hóa và Hậu hiện đại hóa

(Sách tham khảo)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

Mã số: $\frac{3.32 (V) 2}{CTQG - 2008}$

VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU CON NGƯỜI

Ronald Inglehart

Hiện đại hóa và Hậu hiện đại hóa

(Sách tham khảo)

Người dịch: NGUYỄN THỊ PHƯƠNG MAI
NGUYỄN CHÍ TÌNH
NGUYỄN MẠNH TRƯỜNG

Người hiệu đính: VŨ THỊ MINH CHI

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
Hà Nội - 2008

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Cuốn sách *Hiện đại hóa và Hậu hiện đại hóa* của Ronald Inglehart là một công trình nghiên cứu xã hội học dựa trên việc phân tích dữ liệu thu thập từ hai đợt Điều tra giá trị thế giới năm 1981 và 1990, được tiến hành tại 43 quốc gia trên thế giới, gồm cả các nước phát triển, đang phát triển và đang chuyển đổi ở Đông Âu và Liên Xô trước đây. Trên cơ sở bằng chứng thực nghiệm này, tác giả đã có những đánh giá, nhận xét sâu sắc về sự biến đổi văn hóa, kinh tế và chính trị đang diễn ra hiện nay và dự báo về xu hướng biến đổi trong thời gian sắp tới.

Đây là một công trình nghiên cứu điều tra xã hội học có giá trị tham khảo đối với các nhà hoạch định chính sách, các nhà khoa học, các nhà nghiên cứu Việt Nam, trong bối cảnh đất nước ta đang tiến hành công cuộc đổi mới, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Để giúp bạn đọc thuận tiện theo dõi và tham khảo, chúng tôi cố gắng giữ nguyên các luận chứng của tác giả, mặc dù có những luận chứng rất khác với cách đánh giá của chúng ta, nhất là các vấn đề có liên quan tới học thuyết Mác, vấn đề dân chủ và nhân quyền, vấn đề sụp đổ chế độ xã hội chủ nghĩa ở Liên Xô, Đông Âu, v.v.. Chúng tôi coi đây là quan điểm riêng của tác giả.

Xin giới thiệu cuốn sách với bạn đọc.

Tháng 11 năm 2008

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
<i>Lời giới thiệu</i>	9
<i>Gửi bạn đọc Việt Nam</i>	13
<i>Lời cảm ơn</i>	17
<i>Phần mở đầu:</i> Các giá trị và các xã hội đang biến đổi	21
<i>Chương 1:</i> Các hệ thống giá trị: Khía cạnh chủ quan về chính trị và kinh tế	27
<i>Chương 2:</i> Biến đổi cấp độ cá nhân và biến đổi cấp độ xã hội	107
<i>Chương 3:</i> Hiện đại hóa và Hậu hiện đại hóa tại 43 xã hội	136
<i>Chương 4:</i> Đo đạc các giá trị Duy vật và Hậu duy vật	208
<i>Chương 5:</i> Sự chuyển hướng đi tới các giá trị Hậu duy vật, 1970 - 1994	247
<i>Chương 6:</i> Phát triển kinh tế, văn hóa chính trị và chế độ dân chủ: Hồi phục con người	297
<i>Chương 7:</i> Tác động của văn hóa đối với tăng trưởng kinh tế	391
<i>Chương 8:</i> Sự xuất hiện những vấn đề mới và những đảng phái mới	428
<i>Chương 9:</i> Sự chuyển đổi tới các giá trị Hậu hiện đại: Những biến đổi được tiên đoán và quan sát, 1981 - 1990	479
<i>Chương 10:</i> Sự xói mòn quyền lực thể chế và gia tăng sự can thiệp của công dân vào chính trị	521
<i>Chương 11:</i> Các quỹ đạo biến đổi xã hội	571

LỜI GIỚI THIỆU

Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ X của Đảng Cộng sản Việt Nam (2006) đã chủ trương đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, đưa nước ta từ một nước nông nghiệp thành một nước công nghiệp theo hướng hiện đại, từ chỗ kém phát triển thành một nước phát triển. Khi hoạch định chiến lược, chính sách để đưa chủ trương này vào cuộc sống, chúng ta đã và đang tìm hiểu các vấn đề lý luận, từ những khái niệm công nghiệp hóa, hiện đại hóa... đến các lý thuyết như lý thuyết phát triển... Cuốn sách các bạn cầm trong tay phần nào đáp ứng được yêu cầu đó.

Về lý thuyết phát triển, cuốn sách cung cấp thêm nhiều căn cứ khắc phục "quyết định luận kinh tế", "quyết định luận văn hóa", "mục đích luận", giúp ta hiểu thêm mối quan hệ biện chứng giữa kinh tế - chính trị - xã hội - văn hóa, đặc biệt tập trung vào mối quan hệ kinh tế - văn hóa là mối quan hệ bổ sung cho nhau, hỗ trợ lẫn nhau, cái này "định hình" cái kia, làm rõ thêm nhận thức văn hóa không đứng bên lề phát triển kinh tế, mà văn hóa thực sự là một yếu tố quan trọng của công cuộc phát triển kinh tế - xã hội. Hơn thế, văn hóa còn giữ vai trò "soi đường cho quốc dân đi", như lời của Chủ tịch Hồ Chí Minh, và trong Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội của Đảng Cộng sản Việt Nam (1991) đã khẳng định: "Văn hóa vừa là mục tiêu vừa là động lực của sự phát triển kinh tế - xã hội". Các tư tưởng này được khẳng định thêm khi chúng ta nhận thấy trong cuốn sách này cách hiểu văn hóa là "các giá trị hậu hiện đại", bao gồm giá trị động cơ thành đạt, giá trị niềm tin, giá trị khoan dung (hai giá trị

này đặt trong "vốn xã hội", làm rõ sức mạnh của văn hóa thông qua sức mạnh của con người).

Nội dung chính của cuốn sách, như tên gọi *Hiện đại hóa và Hậu hiện đại hóa* cho thấy, bàn về quá trình - cũng như nội dung - của hai thời kỳ phát triển gần đây của xã hội, chủ yếu dưới góc độ phát triển văn hóa. Hiện đại hóa, theo tác giả cuốn sách này, gắn liền với công nghiệp hóa, là con đường làm giàu, trong đó có đô thị hoá, áp dụng khoa học - công nghệ, phát triển mạnh giáo dục nói chung, nhất là đào tạo nghề... Như vậy, công nghiệp hóa là nội dung chính của hiện đại hóa. Công nghiệp hóa, hiện đại hóa là xu thế tất yếu của những nước kém và đang phát triển. Khi phân kỳ lịch sử loài người, người ta nói thời kỳ công nghiệp hóa cũng là thời kỳ hiện đại hóa, đều tính từ lúc manh nha vào đầu thế kỷ XVII, khi chủ nghĩa duy lý bắt đầu thống trị - sau thời kỳ Phục hưng vào thế kỷ XIV- XVI - và thực sự đi vào công nghiệp hóa từ cuối thế kỷ XVIII đầu thế kỷ XIX. Tác phẩm này phân tích quá trình xã hội vận động từ hiện đại sang hậu hiện đại. Chủ yếu dưới góc độ các biến đổi văn hóa, hậu hiện đại được hiểu là đề cao các giá trị mới (ví dụ như coi tư tưởng có giá trị hơn tiền bạc), lối sống mới, đa dạng dân tộc, sự lựa chọn lối sống của cá nhân, v.v.. Xã hội hiện đại chuyển sang hậu hiện đại bắt đầu từ vài thập kỷ cuối thế kỷ XX, có thể manh nha từ những năm 1960-1970, và một mốc rõ rệt vào đầu những năm 1990, khi cách mạng thông tin điện tử tiến sang giai đoạn mạng toàn cầu. Sự chuyển biến này thể hiện ở chỗ *từ những giá trị truyền thống sang những giá trị thế tục - hợp lý, mặt khác từ những giá trị sống còn sang các giá trị hạnh phúc (chất lượng sống, sự tự khẳng định bản thân, bao gồm động cơ thành đạt, an sinh xã hội, tự do, hạnh phúc...)*. Đặc biệt, tác giả đã dành nhiều trang nói tới giá trị dân chủ: quá trình hiện đại hóa, hậu hiện đại hóa là quá trình tiệm cận dần tới giá trị dân chủ. Dân chủ hóa là nội dung trung tâm của văn hóa chính trị - thuật ngữ này xuất hiện vào những năm 80 của thế kỷ trước và ngày càng trở nên thông dụng. Từ hiện đại sang hậu hiện